

Mija czas brudnych technologii

Akcjonariusze zwykle pytają o kwestie związane z funkcjonowaniem firmy, powody niskiej ceny akcji lub wypłacanej dywidendy. Jednak uczestnicy tegorocznych walnych zgromadzeń akcjonariuszy Allianza, Avivy, Commerzbanku i Talanxa usłyszeli też sporo uwag na temat zaangażowania tych firm w polski sektor węglowy i szkód, jakie wyrządza on ludziom i środowisku.

Na początku maja przedstawicielki i przedstawiciele Stowarzyszenia Eko-Unia, Fundacji „Rozwój TAK-Odkrywki NIE” (dalej Fundacja „RT-ON”) oraz Pracowni na rzecz Wszystkich Istot uczestniczyli w walnych zgromadzeniach akcjonariuszy czterech dużych europejskich firm ubezpieczeniowych i finansowych. W większości przypadków scenariusz tego typu dorocznych spotkań jest podobny – dyrektor zarządzający prezentuje wyniki firmy za poprzedni rok, przedstawiane są propozycje uchwał, a następnie – jeszcze przed głosowaniami – zadawane są pytania do zarządu i rady nadzorczej. Akcjonariusze to zarówno osoby indywidualne będące w posiadaniu nawet niewielkiej liczby akcji danej firmy, jak i przedstawiciele funduszy inwestycyjnych lub emerytalnych, które nierzadko mają ogromne pakiety akcji. Zwykle zadają pytania dotyczące kwestii związanych z funkcjonowaniem firmy i mające wpływ na ich zyski jak wysokość cen akcji lub wypłacanej dywidendy. Czasem jednak uwagę uczestników spotkania próbują zdobyć wystąpienia przywołujące kontrowersje związane z działalnością spółki i nawołujące zarząd do zmiany swojego postępowania.

Katarzyna Kubiczek (po prawej) reprezentowała Stowarzyszenie ekologiczne Eko-Unia na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy Commerzbank. Frankfurt nad Menem, 8 maja 2018 r.

Katarzyna Kubiczek ze Stowarzyszenia Eko-Unia brała udział w walnym zgromadzeniu akcjonariuszy Commerzbank we Frankfurcie: „Jeśli Commerzbank, zgodnie z deklaracjami, chce wspierać

działalność prozdrowotną i proekologiczną, powinien zaprzestać udzielania nowych kredytów spółkom węglowym czy podpisywania umów dotyczących emisji obligacji przez spółki węglowe. Zasady ochrony środowiska i klimatu powinny obowiązywać także w spółkach zależnych w całej grupie kapitałowej. Mamy nadzieję, że Commerzbank będzie dążył do tego, by działający w Polsce mBank nie finansował elektrowni Ostrołęka C, ani Energi i Enei, które realizują ten projekt. Tak brzmiały nasze postulaty”.

Skonfrontowani z często niewygodnymi faktami, przedstawiciele zarządu spółki muszą odnieść się do zawartych w wystąpieniach pytań. Mają oni świadomość, że zarówno pytanie, jak i ich odpowiedź trafi nie tylko do obecnych na spotkaniu akcjonariuszy, którzy swoimi głosami decydują o składzie osobowym organów spółki i są tak naprawdę ich przełożonymi, ale również do śledzących walne zgromadzenia mediów¹. To właśnie odczuwane przez firmy ryzyko utraty dobrej reputacji jest wykorzystywane przez organizacje, takie jak działająca w Niemczech Kritischen Aktionärinnen und Aktionäre [Krytyczne Akcjonariuszki i Akcjonariusze – dop. autora] czy brytyjskie ShareAction. Wychodząc z założenia, że pieniądź rządzi światem, próbują one korygować sposób funkcjonowania spółek i zachęcają je do odpowiedzialnych inwestycji. Idą znacznie dalej, niż zakłada pierwotna, raczej biznesowa interpretacja pojęcia „aktywizm akcjonariuszy”². Ich cele są bowiem tak zróżnicowane jak poprawa warunków pracy i płacy u dostawców największych firm, wycofanie finansowania i inwestycji w spółki produkujące broń kasetową, czy skierowanie świata finansów na ścieżkę wsparcia czystych źródeł energii zamiast paliw kopalnych, których spalanie powoduje zmiany klimatu³.

Instytucje finansowe a sprawa polska

Interwencje Eko-Unii, Fundacji „RT-ON” oraz Pracowni dotyczyły wsparcia, jakiego firmy ubezpieczeniowe i banki udzielają polskim kopalniom i elektrowniom węglowym. W przypadku banków, jak na przykład wspomnianego już Commerzbanku, właściciela mBanku, krytykowane jest udzielanie kredytów na inwestycje węglowe oraz pomoc spółkom węglowym przy emisji obligacji, które stanowią dla nich dodatkowe źródło finansowania. Z kolei firmy ubezpieczeniowe upomina się za udzielanie ochrony sektorowi węglowemu i za miliardy euro, które inwestują w akcje tych spółek.

Polskie organizacje ekologiczne w pierwszej kolejności odradzały firmom ubezpieczania i finansowania nowych obiektów węglowych, takich jak wspólny projekt Energi i Enei, czyli Elektrownia Ostrołęka C, czy planowane przez Zespół Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin i PGE odkrywkowe kopalnie węgla brunatnego, m.in. Ościśłowo i Złoczew. Zwracano także uwagę na konieczność wycofania środków zainwestowanych w te spółki.

Ostrołęka C o mocy 1000 MWe to jedna z największych i ostatnich elektrowni węglowych planowanych w Europie. Ten kolos spali 4,3 mln ton węgla kamiennego rocznie – 240 wagonów węgla każdego dnia – emitując do atmosfery 6 milionów ton dwutlenku węgla i liczne substancje niebezpieczne dla zdrowia. Eksperci oszacowali, że 40 lat funkcjonowania tej elektrowni może spowodować nawet 2 tys. przedwczesnych zgonów, ponad 420 tys. dni chorobowych oraz prawie 100 tys. napadów astmy wśród dzieci. Co ciekawe, już w 2012 r. ten projekt odłożono na półkę ze względu na jego nierentowność. Od tamtej pory sektor energetyczny zmienił się nie do poznania. Dziś elektrownie węglowe się zamyka, a nie buduje i nawet branża energetyczna uznaje ten projekt za nierealny finansowo, wręcz „wystrzelony w kosmos”⁴. Kto miałby zapłacić za budowę i horrendalnie drogi prąd z Ostrołęki C? Tego do dziś nie wiadomo.

Czy świat finansów wyjdzie z węgla?

Jaki jest sens tego typu apeli? Otóż wobec kryzysu środowiskowego i klimatycznego oraz niechęci, jaką polskie władze żywią do idei transformacji energetycznej, wycofywanie się firm reprezentujących ogromny kapitał i oferujących ubezpieczenia przedsięwzięć węglowych może zadziałać jako znak ostrzegawczy dla polskiego sektora energetycznego. Tym bardziej, że coraz więcej najpotężniejszych firm z sektora finansowego i ubezpieczeniowego naprawdę rezygnuje z ubezpieczania i inwestowania w węgiel.

Alan Weiss ze Stowarzyszenia Pracownia na rzecz Wszystkich Istot uczestniczył w walnym zgromadzeniu akcjonariuszy Allianz. Monachium, 9 maja 2018 r.

Sytuacja klimatyczna jest poważna. Naukowcy już dziś zauważają, że utrzymanie globalnego ocieplenia poniżej przyjętej za w miarę bezpieczną granicy 1,5 stopnia C jest mało prawdopodobne, bowiem zadeklarowane w ramach Porozumienia Paryskiego z 2015 r. cele poszczególnych państw prowadzą nas w rejony bliższe ociepleniu o 3 stopnie C. Niestety odejście od węgla w Europie i w państwach OECD przedłuży się i nastąpi później, niż w roku 2030 przyjętym w scenariuszach 1,5-2 stopnie C. Oczywiście nie jest to jedynie wina Polski, jednak to właśnie nasi producenci energii i ich greccy koledzy wyłamali się i nie podpisali europejskiego branżowego zobowiązania, że po 2020 roku nie będą już budowali elektrowni węglowych⁵. Jak na razie całkowite wycofanie węgla w latach 2025-2030 zadeklarowało 11 europejskich państw. Już dziś nie używa się go w systemach energetycznych w 9 krajach, jednak w ponad 10 temat ten nie jest na razie dyskutowany. To w większości nowi członkowie UE, w tym Polska⁶.

Najnowszy raport Boom&Bust pokazuje, że moc wybudowanych w 2017 roku na świecie elektrowni węglowych znowu spadła, niestety jednak moc wyłączanych w tym czasie bloków i całych elektrowni także była niższa niż w poprzednich dwóch latach⁷. Kluczowe dla dynamiki tych procesów są z jednej strony decyzje chińskich władz, które rozpoczęły walkę ze smogiem i zmianami klimatu, a z drugiej

pozostający w prywatnych rękach i krążący po świecie kapitał, którym dysponują i zarządzają m.in. wspomniane wcześniej firmy ubezpieczeniowe i banki. Świat finansów powoli zaczyna wychodzić z inwestycji węglowych, ale potrzebuje do tego wzmożonego dopingu⁸.

Dotychczas do wycofania się z inwestycji węglowych zobowiązały się podmioty odpowiadające za środki o wartości ponad sześciu bilionów (tysięcy miliardów) dolarów⁹. Oczywiście nie jest to dużo w porównaniu z całkowitą wartością wszystkich akcji na świecie lub nawet dostępnych środków pieniężnych¹⁰, ale wystarczy, by uznać to za zmianę trendu i sygnał dla innych inwestorów. Dywesticje (czyli wycofywanie inwestycji) z sektora węglowego przestały być niszowym tematem – co chwilę padają kolejne deklaracje i apele. I choć nie zawsze prowadzą one do całkowitego wycofania środków z inwestycji w paliwa kopalne, to zobowiązania dywesticyjne m.in. Norweskiego Funduszu Państwowego, czyli największego na świecie funduszu narodowego, robią wrażenie. Dziś nawet duże firmy zarządzające funduszami inwestycyjnymi, jak np. LGIM czy Black Rock głośno mówią o problemach z inwestycjami w węgiel¹¹.

Węgiel - zły interes dla ubezpieczyciela

Wróćmy jednak do firm ubezpieczeniowych, bowiem to właśnie one mogą odegrać ważną rolę w procesie odchodzenia od węgla. Z jednej strony, mają bezpośredni wpływ na sektor węglowy poprzez udzielane kopalniom i elektrowniom ubezpieczenia, a to istotny element każdej nowej inwestycji. Z drugiej, kapitał jakim zarządzają, zarówno ten należący do firmy, jak i środki przekazane w postaci składek do funduszy emerytalnych, są często inwestowane w akcje spółek z sektora węglowego. I choć ubezpieczyciele rezygnują z ubezpieczania sektora węglowego oraz wycofali z niego już ponad 20 miliardów dolarów¹², jest to wciąż niewiele w skali ich całkowitego zaangażowania. Tym bardziej, że wciąż ubezpieczają i inwestują w firmy rozwijające nowe projekty węglowe, na co zwracali uwagę przedstawiciele polskich organizacji podczas majowych walnych zgromadzeń.

Szczególnie interesujący był przypadek Allianz, który niedawno ogłosił, że nie będzie więcej ubezpieczał nowych kopalni i elektrowni węglowych, nie przedłuży obowiązujących kontraktów, oraz że wykluczy ze swojego portfela inwestycyjnego firmy, które planują budowę ponad 500 MWe nowych mocy. Decyzja niemieckiego giganta ubezpieczeniowego cieszy, jednak wciąż pozostają wątpliwości co do tempa i faktycznego zasięgu tej polityki.

„Popieramy decyzję Allianz o całkowitym odejściu od węgla, jednak firma zostawiła sobie furtkę, by dalej angażować się w szkodliwe projekty. Allianz nie zamierza wycofać się ze współpracy ze spółkami węglowymi aż do 2040 roku. Tymczasem wiele z nich, wbrew postanowieniom Porozumienia Paryskiego, prowadzi agresywną politykę rozbudowy mocy węglowych, czego doskonałym przykładem są polskie spółki ubezpieczone przez Allianz” – wyjaśnia Alan Weiss reprezentujący Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot – i dodaje: „Cieszymy się, że Allianz nie będzie wspierał projektu budowy Elektrowni Ostrołęka C, jednak firmy, które forsują tak szkodliwe projekty, nie zasługują na wsparcie w żadnej postaci. 2040 rok wyznaczony na zakończenie współpracy to bardzo odległy termin i liczymy na to, że Allianz wyznaczy sobie bardziej ambitny cel”.

Allianz swoje zobowiązania ogłosił kilka dni przed WZA. I choć obawy przed wystąpieniami akcjonariuszy-aktywistów prawdopodobnie miały wpływ na tę decyzję, to nie zapominajmy jednak, że wycofanie się z ubezpieczania i inwestowania w węgiel są działaniami jak najbardziej w interesie firm z sektora ubezpieczeniowego. To nie tylko wspomniane już wcześniej ryzyko reputacyjne, jakie grozi im za wspieranie brudnego paliwa, które szkodzi zdrowiu i sprowadza na świat niebezpieczeństwa wywołane przez zmiany klimatu. Chodzi też o bardzo konkretne konsekwencje finansowe. Świat kształtowany przez zmiany klimatu, przez huragany, susze i powodzie, to świat, w

którym wypłaty odszkodowań są bardzo częste. Wobec koniecznego w tym wypadku wzrostu cen składek ubezpieczeniowych na usługi te nie będzie stać osób najbardziej narażonych na ryzyko. Coraz więcej nie dających się ubezpieczyć nieruchomości, a tym samym zmniejszenie się rynku dla firm ubezpieczeniowych – ta wizja przyszłości motywuje do działania poszczególne firmy i organizacje branżowe¹³.

Przedstawiciele Avivy, największego brytyjskiego ubezpieczyciela, który przedstawiany jest jako jeden z liderów walki ze zmianami klimatu, są świadomi tych ryzyk – polski oddział wspiera nawet działania antysmogowe. Wprawdzie Aviva nie ubezpiecza kopalni ani elektrowni, ale jej inwestycje w akcje spółek węglowych na świecie, a szczególnie jej zaangażowanie w polskim sektorze, budzą sprzeciw przedstawicieli organizacji pozarządowych¹⁴. Firma deklaruje chęć nawiązania dialogu z częścią spółek, których jest akcjonariuszem, mając nadzieję przekonać je do zmiany profilu działalności na bardziej zrównoważony i stopniowe odejście od węgla. Jednak przyjęta przez Avivę strategia nie może być skuteczna jeśli nie będzie jej towarzyszyło wycofywanie się z inwestycji w pozostałych spółkach nie objętych tą inicjatywą, w tym z polskich spółek węglowych, które zamiast odchodzić od węgla, planują kolejne kopalnie odkrywkowe i elektrownie węglowe. Przedstawiciele Fundacji „RT-ON” i kampanii Unfriend Coal zwracali na to uwagę podczas WZA firmy w Londynie. Zaangażowanie brytyjskiego ubezpieczyciela w inwestycje węglowe, w tym w polskie spółki energetyczne, było tematem udostępnionej tego samego dnia publikacji „Aviva i węgiel: bardzo długi związek”, przygotowanej ze współpracy z Eko-Unią i Pracownią¹⁵.

Emitujesz - płacisz, a akcje tanieją

Atmosfera przestaje być postrzegana jako darmowy ściek. Spore ryzyko dla całego sektora finansowego, w tym firm ubezpieczeniowych, stanowi wzrost cen uprawnień do emisji CO₂ oraz ewentualne prawne zaostżenia ograniczeń emisji nakładane w ramach krajowych lub ponadnarodowych polityk energetyczno-klimatycznych. Ten bardzo prawdopodobny scenariusz prowadzi do znacznego spadku wartości firm z sektora węglowego, które nie będą już mogły w takim stopniu jak wcześniej wykorzystywać swoich zasobów i infrastruktury. Spadek cen akcji spółek węglowych może wywołać prawdziwe tsunami na rynkach finansowych i straty u posiadaczy ich akcji, w tym funduszy inwestycyjnych i emerytalnych. Przed ryzykiem tym od kilku lat ostrzega organizacja Carbon Tracker, a ostatnio także prezes Banku Anglii. Z kolei w Polsce dyskusję ożywił opublikowany pod koniec maja raport WiseEuropa pt. „Klimatyczny efekt domina. Ryzyka transformacyjne dla polskiego sektora finansowego”¹⁶. Zakup akcji szkodliwych dla klimatu spółek węglowych to bowiem wciąż jedne z ulubionych lokat funduszy emerytalnych i inwestycyjnych działających na polskim rynku. W tym kontekście warto wspomnieć też o zaangażowaniu polskiej Grupy PZU, która nie tylko ubezpiecza znaczną część krajowych kopalń i elektrowni, ale też posiada 2,9 mld złotych w akcjach spółek węglowych¹⁷.

Ubezpieczanie i inwestowanie w spółki sektora węglowego na pewno będzie jednym z gorętszych tematów wokół odbywającego się w grudniu w Katowicach szczytu klimatycznego COP 24. To wtedy europejscy ubezpieczyciele i inne instytucje finansowe, którzy już od jakiegoś czasu są nakłaniani do wycofania się ze wspierania sektora węglowego¹⁸, znajdą się pod szczególną presją.

Jan Chudzyński

Jan Chudzyński – absolwent studiów w obszarze ekonomii rozwoju. Interesuje się wpływem idei ekonomicznych na środowisko i społeczeństwo. Ukończył Szkołę Trenerów dla Dobrego Klimatu Pracowni na rzecz Wszystkich Istot, pracuje w Fundacji „RT-ON” gdzie zajmuje się wpływem sektora ubezpieczeniowego na zmiany klimatu.

1. Süddeutsche Zeitung, *Munich Re kämpft mit dicker Luft*, [sueddeutsche.de/wirtschaft/hauptversammlung-munich-re-kaempft-mit-dicker-luft-1.3957533](https://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/hauptversammlung-munich-re-kaempft-mit-dicker-luft-1.3957533)
2. Odpowiedzialny Inwestor, *Długa historia aktywizmu akcjonariuszy*, odpowiedzialny-inwestor.pl/2017/07/01/dluga-historia-aktywizmu-akcjonariuszy/
3. ShareAction, *About us*, shareaction.org/about-us/#ourstory
4. Zasuń R., *Wysokie Napięcie, Nowa elektrownia w Ostrołęce wystrzelona w kosmos*, wysokienapiecie.pl/7143-nowa-elektrownia-w-ostrolece-wystrzelona-w-kosmos/
5. EURELECTRIC, *European Electricity Sector gears up for the Energy Transition*, cdn.eurelectric.org/media/2128/eurelectric_statement_on_the_energy_transition_2-2017-030-0250-01-e-h-E321F960.pdf
6. Europe Beyond Coal, *Overview: National coal phase-out announcements in Europe*, beyond-coal.eu/wp-content/uploads/2018/04/Overview-of-national-coal-phase-out-announcements-Europe-Beyond-Coal-April-2018.pdf
7. Polska Zielona Sieć, *Energetyka węglowa w odwrocie - nowy raport Boom and Bust 2018*; zielonasiec.pl/2018/03/27/energetyka-weglowa-w-odwrocie-nowy-raport-boom-and-bust-2018/
8. Chudzyński J., *Gaszenie światła nie wystarczy*, *Dziki Życie* 2018, nr 2 (284) luty
9. Fossil Free, *Divestment Commitments*, gofossilfree.org/divestment/commitments/
10. Business Insider, *Here's how much money there is in the world*, businessinsider.com/infographic-how-much-money-there-is-in-the-world-2017-10?IR=T
11. The Telegraph, *Hit climate target or we will ditch your shares: LGIM's threat to dirty companies*, [telegraph.co.uk/business/2018/04/23/hit-climate-target-will-ditch-shares-lgims-threat-dirty-companies/](https://www.telegraph.co.uk/business/2018/04/23/hit-climate-target-will-ditch-shares-lgims-threat-dirty-companies/)
12. Unfriend Coal, *Report: Leading insurance companies divest \$20B from coal and end underwriting*, unfriendcoal.com/2017/11/15/leading-insurance-companies-divest-20b-from-coal-and-end-underwriting/
13. Bloomberg, *Climate Change Could Make Your Basement Uninsurable in the Next Decade*, [bloomberg.com/news/articles/2018-01-25/basements-in-new-york-mumbai-seen-as-uninsurable-in-next-decade](https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-01-25/basements-in-new-york-mumbai-seen-as-uninsurable-in-next-decade)
14. Puls Biznesu, *Aviva krytykowana za inwestycje w „polski węgiel”*, [pb.pl/aviva-krytykowana-za-inwestycje-w-polskie-spolki-z-sektora-weglowego-905143](https://puls.pl/aviva-krytykowana-za-inwestycje-w-polskie-spolki-z-sektora-weglowego-905143)
15. Unfriend Coal, *Aviva i węgiel: bardzo długi związek*, eko-unia.org.pl/wp-content/uploads/2018/05/avivaPL.pdf
16. WiseEuropa, *Klimatyczny efekt domina. Ryzyka transformacyjne dla polskiego sektora finansowego*, wise-europa.eu/2018/05/24/raport-polska-gotowa-klimatyczny-efekt-domina/
17. Fundacja „RT-ON”, *Zaangażowanie Grupy PZU w sektor węglowy*, rozwojtak-odkrywkinie.pl/pdf/Raport_PZU_online.pdf
18. Akcja Demokracja, *Generali, nie ubezpieczaj węgla!*, dzialaj.akcjademokracja.pl/campaigns/336